

6.8.2020

Sosiaali- ja terveysministeriö

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain, terveydensuojelulain sekä ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetun lain muuttamisesta

Ehdotuksen mukaan kuoleman toteamisen menettelyistä säädettäisiin jatkossa kuolemansyyn selvittämisestä annetussa laissa. Tällä hetkellä menettelyistä säädetään asetuksella. Lisäksi laissa säädettäisiin menettelyistä, jossa ennakoidussa kuolemantapauksessa myös lääkärin ohjeistama sairaanhoitaja voisi tehdä kuoleman toteamiseksi suoritettavat tutkimukset, jotta vainajan ruumis voidaan siirtää kylmäsäilytystilaan odottamaan varsinaista lääkärin suorittamaa kuoleman toteamista. Lisäksi säädettäisiin mm. niistä edellytyksistä, joiden täytyessä poliisimiehen tekemien kuolemaa koskevien havaintojen perusteella vainajan ruumis voitaisiin siirtää kylmäsäilytystilaan. Sääntelyä kuoleman ilmoittamisesta sekä vainajan ruumiin käsittelystä ja säilyttämisestä täsmennettäisiin säätämällä tarkemmin eri toimijoiden velvoitteista.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos valvoo ja ohjaa kuolemansyyn selvittämistä. Valvira ja aluehallintovirastot valvovat terveydenhuollon ammattihenkilöiden toimintaa. Uudet selkeät menettelyt kuoleman toteamisessa voivat jossain määrin helpottaa valvovien viranomaisten toimintaa. Viranomaisten tiedossa on, ettei kuoleman toteamisen menettelyissä kaikkialla toimita lainmukaisesti. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos antaa osana lainsäädäntöuudistusta käytännön ohjeet kuoleman toteamisen menettelyistä. Lakimuutokset eivät esitykseen sisältyvän vaikutusarvion mukaan aiheuta muutoksia valvovien viranomaisten resursseihin.

Esitetyt muutokset vaikuttavat perustelluilta ja niiden voidaan katsoa selkiyttävän vallitsevaa oikeustilaa ja olevan siten myös kuntien toiminnan kannalta perusteltuja. Hallituksen esitys on valmisteltu kuntalakea mukailleen mahdollistavaksi, jättäen kunnille riittävästi harkinnanvaraa esitykseen sisältyvien velvoitteiden toteuttamiskeinoista.

Valtiovarainministeriö haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota seuraavaan:

Irrallisena muusta kontekstista esitykseen sisältyy merkittävä toimivallan muutos koskien terveydensuojelulain 52 §:ää. Kyseisessä pykälässä säädetään toimivallasta antaa määräyksiä terveydellisen haitan poistamiseksi tai sen syntymisen ehkäisemiseksi tilanteessa, jossa terveyshaitta ulottuu laajalle alueelle tai muutoin on erityisen merkityksellinen. Toimivalta antaa määräyksiä keskitettäisiin esityksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriölle, kun se voimassa olevan lain mukaa kuuluu sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle tai aluehallintovirastolle toimialueellaan.

Mainitun pykäläehdotuksen yksityiskohtaisen perustelun mukaan ”pykälässä laajalle alueelle ulottuvalla terveyshaitalla tarkoitettaisiin usean kunnallisen ympäristöterveydenhuollon valvontayksikön alueella esiintyvää terveyshaittaa. Tehtävä siirrettäisiin keskus- ja aluehallintoviranomaisilta takaisin sosiaali- ja terveysministeriölle, jolle tehtävä on aiemmin kuulunut vuoteen 2006 saakka. Sosiaali- ja terveysministeriöllä on valmius tehtävän päivystykselliseen hoitamiseen ja määräysten antamiseen. Lisäksi koko valtakunnan tasoisia määräyksiä edellyttävät tilanteet ovat joka tapauksessa vakavuudeltaan sen tasoisia, että sosiaali- ja terveysministeriö joutuisi joka tapauksessa osallistumaan niihin. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla tulisi olla mahdollisuus avustaa ministeriötä tarvittaessa vakavien häiriötilanteiden hoitamisessa.”

Kyseessä voidaan katsoa olevan jopa merkittävää julkisen vallan käyttöä koskeva säännös. Terveysturvallisuuslain 52 §:n muutosta ei kuitenkaan ole mainittu esityksen tavoitteita tai ehdotuksia ja vaikutuksia kuvaavissa perusteissa, pykäläkohtaista perustelua lukuun ottamatta.

Valtiovarainministeriö on viime aikoina suhtautunut kriittisesti esityksiin, joilla on pyritty muuttamaan aluehallintovirastojen tehtäviä. Valtioneuvosto on hallitusohjelman mukaisesti asettanut 11.6. aluehallinnon ja monialaisten maakuntien parlamentaarisen selvitystyön, jonka toimikausi kestää 31.12.2020 asti. Parlamentaarisen työn tavoitteena on selvittää, millä edellytyksin ja mitä tehtäviä kunnilta, kuntayhtymiltä ja valtiolta voitaisiin siirtää sote-uudistuksessa muodostettaville, kuntaa suuremmille itsehallinnollisille alueille. Myös Valviran ja aluehallintovirastojen sote-palvelujen valvonta-, lupa- ja ohjaustehtävät sekä muiden valtion aluehallinnon tehtävien uudelleenjärjestelyt selvitetään samassa yhteydessä, eikä niitä ole perusteltua kuin välttämättömissä ja kiireellisissä, lähinnä covid-19 epidemiaan liittyvissä tilanteissa esittää muutettavaksi, ennen parlamentaarisen työn valmistumista. Esityksen perusteluja olisikin tältä osin vielä tarkennettava.

Esitys on ennen sen antamista eduskunnalle käsiteltävä kuntatalouden ja hallinnon neuvottelukunnassa.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Martti Hetemäki

Budjettipäällikkö, osastopäällikkö

Sami Yläoutinen